

opusdei.org

Ikona svetega Jožefmarija

Pogovor z umetnikom
Aleksandrom Sokolovim, ki je
avtor prve ikone sv.
Jožefmarija.

13. Mar. 2011

Aleksander Sokolov, profesionalni ikonopisec, je svojo prvo ikono naslikal v 80-tih letih. Od takrat je poslikal več cerkva, množico ikon, delal je ne le v Rusiji, temveč tudi na Japonskem, v ZDA, v Italiji. Mnogim je znana njegova ikona iz leta 1992,

namenjena za Serpuhovskij Visockij samostan, ki velja za čudodelno.

— *Aleksander, kdaj ste prvič slišali za svetega Jožefmarija?* — Prvi mi je o sv. Jožefmariju spregovoril Anton Gasparovič Salvij, bivši direktor radia *Svoboda* v Moskvi. Leta 1992 me je ta izredni Američan, ki je postal skoraj kot Rus, prosil, naj naslikam ikono nadangela Rafaela in mladega Tobija za naslovnico *Poti*, znane knjige svetega Jožefmarija. Posvečevanje poklicnega in vsakdanjega življenja, to je tema Jožefmarija Escrivája. To je zelo aktualna tema, čeprav njenega dokončnega smisla nisem takoj dojel. Zdaj razumem: katero koli pošteno opravilo lahko postane duhovno opravilo. To je Escrivájeva ideja. Prebral sem njegova dela. V kontekstu našega postsovjetskega življenja najprej nisem zaznal arome svetnikovega nauka, a sčasoma se mi je marsikaj razjasnilo. Tradicija

Ruske cerkve in zahodna tradicija si nista v nasprotju. Nekaj tega, kar je prestal zahod, doživljamo sedaj mi. Določene krize in izzivi se nas v preteklosti niso dotaknili, sedaj pa so nadvse aktualni. Tu je izkušnja srednjeveških očetov za prakso nezadostna. Escrivája bi lahko primerjal le s Serafimom Sarovskim, v obeh svetnikih vidim skupne duhovne poteze.

— *Obstaja mnogo fotografij svetega Jožefmarija. V čem je prednost ikone?*

— Pri fotografiji se človek ne spozna z osebnostjo svetnika. Z ikono pa je to mogoče. V ikoni je izražen Božji obraz, skrit v osebi svetnika. Svetnik mora biti prosojen.

— *Aleksander, kaj je pri vašem delu ikonopisja za vas najpomembnejše?*

— Zame je umetniško udejstvovanje vedno drugotnega pomena. Bolj me zanima izkušnja duhovne poti.

— *Vem, da ste se s slikanjem ikon ukvarjali že v času Brežnjeva ...*

— Vse je potekalo zelo naravno. Hodil sem na slikarsko šolo, hotel sem postati slikar. In ko sem pri 16 letih stopil v cerkev, je bila moja poklicna izbira že narejena. Potrebno je bilo samo to, da se kot ikonopisec prilagodim cerkvenemu življenju. Vendar moja družina ni bila pravoslavna, bila je to običajna sovjetska družina. Tako sem vse o veri spoznaval sam, iz knjig, po zaslugi ne povsem naključnih srečanj z različnimi ljudmi, med katerimi mnogimi veliko dolgujem in sem jim za vse zelo hvaležen. Potem ko sem odslužil vojsko, sem se šolal na Stroganovski šoli in v tistem času sem že začel slikati ikone. Želel sem se bolje naučiti ravno slikanja. Študiral sem na oddelku za restavratorstvo. Kopirali smo ikone in se učili tehnike ikonopisja, za ikonopisca je tak tečaj obvezen.

— *V kolikšni meri je sodobni slog ikonopisja predstavljen navzven? Ali obstaja kakšno področje, o katerem širša javnost ne ve skoraj ničesar?*

— Tako tudi mora biti po definiciji, ta umetnost je brezimenska, anonimna, skupna. Ta umetnost je cerkvena, ne pripada posamezniku. Če jaz slikam ikono, si ne prizadevam, da bi izrazil samega sebe in se spodaj podpisal. Avtor pusti sled svojega imena, vendar na nekakšen nevsiljiv način. Glede ikonopisnega okolja pa bi lahko veliko povedali, vendar smo v nekem smislu mi vsi na obrobju. Ukvarjamo se s takšne vrste umetnostjo, ki je danes morda sicer zelo razširjena, vendar njeni avtorji niso tako poznani. Vse je zelo odvisno. Če, na primer, govorimo o neki ikoni Rubljova, to ne pomeni, da jo je naslikal ravno Rubljov. On navadno ni delal sam, ikonopisje je na splošno zelo socialen način umetnosti. Če je bila ikona vseeno

podpisana, je tam pisalo “delavnica Rubljova”, “krožek Rubljova”, “slog Rubljova”. Avtorstvo samo po sebi pa je tu nebitveno. To je cerkvena umetnost in če jo primerjamo z glasbo, gre za izvajanje. Izvajalci po pravilu niso solisti, ampak delajo v zboru. Sodobno ikonopisje je raznovrstno in pogosto se precej oddaljuje od ideala cerkvene umetnosti. Kajti glavni smisel cerkvene umetnosti ni proizvajanje predmetov za bogočastje. To ni izražanje samega sebe, je nadaljevanje bogoslužja. In to je dokaz o odnosu Boga-Besede do dela. Ne na teoretični ravni, temveč je to kot soudeležnost pri božjem ustvarjanju.

Mi namreč vidimo, da je Gospod navzoč v tem svetu, v svojem stvarstvu: v kruhu in vinu, ki ju spreminja v Kristusovo telo in kri. Preko skrivnosti utelešenja posvečuje ne le ljudi, ampak ves svet. In v

idealu cerkvene umetnosti mora le-to napolnjevati uresničenje tega soustvarjanja. Včasih pa se v realnem življenju ikonopisje žal sprevrže v izdelovanje bogočastnih predmetov, v način za preživetje.

— *V katero ikonopisno tradicijo pa spada vaše delo?*

— O tem najraje ne razmišljam. Če naj bi sledili kateri koli ikonopisni tradiciji, strogo sledili nekemu slogu, načinu, potem bo to posnemanje. Zato je bolje pozabiti na tradicijo, na slog, ne pa na kanon. Ne zato ker bi bilo to nepotrebno ali zapostavljeno, vendar to ni glavno.

— *To pomeni, da gre za navdih?*

— Le kaj bi brez tega. Toda kanon je pravilo. Ta pravila cerkvene umetnosti niso zelo trda, niso tako strašna, da se umetnik ne bi mogel pokazati. To je prej ogrodje, smer, nekaj, kar pomaga pri delu. In če je

določena naloga idejna, duhovna, vizijska, potem je umetnik na nek način že prost tega iskanja.

Ikonopisje je v primerjavi s slikarstvom zelo nekreativno delo.

Kanon je partitura, delo cerkvenega ikonopisca pa izvajanje.

Improviziranje je dopuščeno, vendar v razumnih mejah. Vse to je stvar okusa.

.....

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/sl-si/article/ikona-
svetega-jozefmarija/](https://dev.opusdei.org/sl-si/article/ikona-svetega-jozefmarija/) (6. Avg. 2025)